

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 210/2016-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 2. marca 2016 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca), zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Ladislava Orosza predbežne prerokoval sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpenej advokátkou JUDr. Martou Huttovou, Advokátska kancelária, Bezekova 13, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV č. k. 23 C 21/2011-484 z 22. septembra 2011, ako aj rozsudkom Krajského súdu v Bratislave č. k. 4 Co 40/2012-642 z 24. októbra 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. augusta 2014 doručená sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE] (ďalej len „sťažovateľka“) vo veci namietaného porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV (ďalej

len „okresný súd“) č. k. 23 C 21/2011-484 z 22. septembra 2011 (ďalej aj „napadnutý rozsudok okresného súdu“), ako aj rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 4 Co 40/2012-642 z 24. októbra 2012 (ďalej aj „napadnutý rozsudok krajského súdu“).

2. Zo sťažnosti a z jej prílohy vyplýva, že okresný súd napadnutým rozsudkom v spojení s opravným uznesením č. k. 23 C 21/2011-518 zo 16. novembra 2011 zamietol návrh sťažovateľky (navrhovateľka v konaní pred všeobecnými súdmi, pozn.), ktorým sa domáhala voči manželovi (odporcovi) určenia výživného vo výške 1 000 eur mesačne od 25. 8. 2010, t. j. od podania návrhu, a od 1. 11. 2010 vo výške 1 500 eur mesačne.

2.1 Proti napadnutému rozsudku okresného súdu podala včas sťažovateľka odvolanie, ktorým žiadala napadnutý rozsudok okresného súdu zmeniť a jej návrhu vyhovieť, dôvodiac tým, že odporca ju koncom augusta 2010 „vyhodil“ z ich rodinného domu a spoločnú domácnosť tak musela opustiť a nasťahovala sa do ich 3-izbového bytu na L [REDACTED] ulici, odkiaľ sa chodila starať o ich dve maloleté deti. Poukázala na to, že odporca má niekoľkokrát vyšší príjem ako ona, žije luxusným spôsobom života, chodí na nákladné dovolenky, venuje sa nákladnému športu (hokeju), čo si ona od júla 2010 nemôže z jej príjmu dovoliť. Vytýkala súdu prvého stupňa, že si nesprávne vyložil § 71 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), že mu unikol aj obsah Dohovoru Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách, domácejmu násiliu a o boji proti nemu z apríla 2011, ktorý bol prijatý k odstráneniu všetkých foriem diskriminácie žien vrátane ekonomickej diskriminácie v súkromnom živote, a jeho rozhodnutie považovala za chaotické a nepreskúmateľné. Bola toho názoru, že v konaní bolo preukázané, že jej odporca neprispieval od júla 2010 nielen na jej výživu, ale ani na bežný chod spoločnej domácnosti a ani na náklady súvisiace so starostlivosťou o deti, odňal jej motorové vozidlo. Nesúhlasila so záverom súdu prvého stupňa, že jej životná úroveň je porovnateľná so životnou úrovňou odporcu, keď ona má mesačný príjem 500 eur a odporca 8 734 eur, z ktorého uhrádza svoje náklady, náklady na bývanie a na výživu a potreby ich dvoch maloletých detí v sume mesačne 2 550 eur, môže si zabezpečovať svoje nadštandardné osobné potreby, zúčastňovať sa drahých dovolení, venovať sa nákladnému športu, budovať pre psa drahý koterec,

platiť si strážnu službu, šoféra, ktorý vozí deti zo školy, kupovať deťom drahé veci, stravovať sa v reštauráciách a pod., a ona nie je schopná bez pôžičiek uniesť mesačné náklady spojené s bývaním, štúdiom a osobnými výdavkami cca v sume 870 eur, pričom odporca na deti posielala výživné v sume 26 eur mesačne.

2.2 Krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil napadnutý rozsudok okresného súdu v spojení s opravným uznesením č. k. 23 C 21/2011-518 zo 16. decembra 2011 vo veci samej. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol: *«Uplatňovanie výživného medzi manželmi je možné aj v prípade, keď sú obaja manželia zárobkovo činní, schopní zabezpečiť svoje osobné potreby, ale v dôsledku oddeleného hospodárenia vznikla disproporcía v ich celkovej životnej úrovni. Pojem „v zásade“ rovnaká životná úroveň obidvoch manželov znamená, že nejde o mechanickú rovnosť v majetkovej oblasti v zmysle rovnakého množstva finančných prostriedkov. Treba vziať do úvahy osobitosti vyplývajúce z osobných, pracovných, zdravotných a iných špecifik týkajúcich sa každého z manželov, spôsobu ich života. Zhodnotiť treba aj namáhavosť práce vykonávanej manželom, od ktorého sa výživné požaduje, v prípade niektorých povolání sú aj určité náklady na reprezentáciu, vytvorenie a udržanie klientely, zabezpečenie vyššieho príjmu na základe značne náročného vypätia síl, resp. sťažených okolností, s čím môže byť spojená aj potreba vynaloženia vyšších prostriedkov napr. na regeneráciu.*

Zákon súdu ukladá povinnosť, aby obligatórne prihliadal na starostlivosť o domácnosť, na základe čoho možno hodnotiť aj prípady oddeleného žitia v prípade starostlivosti o deti. Výkon starostlivosti o domácnosť, deti je naplnením zmyslu Zákona o rodine, ktorý jej priznáva finančné ohodnotenie, resp. ho posudzuje ako materiálny ekvivalent peňažného plnenia zo strany druhého manžela a až po jeho posúdení možno porovnávať životnú úroveň manželov. Pre záver o životnej úrovni manželov sú preto rozhodujúce nielen ich osobné, príjmové, majetkové pomery, výdavky a osobná starostlivosť o domácnosť, neplnenie si vyživovacej povinnosti.

Odvolačný súd ani po doplnení dokazovania nedospel k odlišnému názoru ako súd prvého stupňa, s ktorým sa plne stotožnil. Aj po doplnení dokazovania o daňové priznania účastníkov, značné rozdiely v príjmových pomeroch účastníkov neboli zistené, pretože pokiaľ navrhovateľka uvádzala vyšší príjem odporcu, treba odlišovať zisk obchodnej

spoločnosti a o reálnom príjme možno hovoriť až vtedy, keď je z neho vyplatený podiel na zisku. Z vykonaného dokazovania bolo nepochybne preukázané, že starostlivosť o domácnosť, vrátane starostlivosti o deti je na odporcovi, ktorý zabezpečoval a zabezpečuje náklady spojené nielen s domácnosťou, ale aj starostlivosťou o deti, ktoré s ním žijú v spoločnej domácnosti v rodinnom dome účastníkov a podieľal sa a podieľa aj naďalej na nákladoch spojených s užívaním bytu navrhovateľkou. Pokiaľ navrhovateľka poukazovala na to, že odporca žije nákladnejším spôsobom života a chodí na dovolenky, na tieto chodí aj s ich spoločnými maloletými deťmi a zvýšené výdavky súvisia aj s jeho charakterom práce. Pokiaľ ide o majetkové pomery, rodinný dom, v ktorom býva odporca s deťmi účastníkov a 3-izbový byt, v ktorom býva navrhovateľka sú v BSM účastníkov, takže námietka navrhovateľky, že rodinný dom je väčšej hodnoty ako 3-izbový byt je v prípade tohto konania právne irelevantná. Navyše v rodinnom dome býva odporca s ich maloletými deťmi, ktoré majú okrem iných potrieb zo strany odporcu zabezpečenú v dome aj potrebu bývania. Navrhovateľke sa tak nepodarilo preukázať disproporciu v životnej úrovni účastníkov, ktorá by odôvodňovala priznanie jej výživného na manželku.

Odvolací súd preto napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa ako vecne správny podľa § 219 ods. 1 O.s.p. potvrdil.»

2.3 Proti napadnutému rozsudku krajského súdu sťažovateľka podala dovolanie a žiadala, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vrátil vec tomuto súdu na ďalšie konanie. Najvyšší súd uznesením sp. zn. 6 Cdo 114/2013 z 23. apríla 2014, ktoré bolo sťažovateľke doručené 13. júna 2014, dovolanie sťažovateľky odmietol s odvolaním sa na § 238 ods. 4 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), t. j. že dovolanie smerovalo proti takému rozsudku odvolacieho súdu, proti ktorému prípustné nie je, a neboli zistené ani dôvody prípustnosti dovolania podľa § 237 OSP.

3. Sťažovateľka svoju sťažnosť odôvodnila v jednom odseku a uviedla, že okresný súd a krajský súd vo svojich rozhodnutiach síce vykonali v podstate dokazovanie navrhované účastníkmi konania, ale z nepochopiteľných dôvodov svoje rozhodnutia jasne a zrozumiteľne nezdôvodnili ani po skutkovej a ani po právnej stránke veci tak, ako to má na mysli nielen ustanovenie § 71 zákona o rodine, ale aj Dohovor Rady Európy

o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu. O Dohovore Rady Európy o predchádzaní násiliu na ženách a domácemu násiliu a o boji proti nemu sa všeobecné súdy a ani najvyšší súd podľa mienky sťažovateľky nezmienili v tom zmysle, z akých dôvodov pri svojom rozhodovaní k nemu neprihliadali, resp. z akých dôvodov ho na predmetné konanie nebolo možné aplikovať. Odôvodnenie napadnutých rozsudkov okresného súdu a krajského súdu sú tým podľa presvedčenia sťažovateľky rozporuplné, vzájomne si skutkovo a aj právne protirečia, čím obe rozhodnutia spôsobujú právnu neistotu. Takýmto postupom a rozhodnutiami všeobecné súdy podľa názoru sťažovateľky porušili jej právo na súdnu ochranu a nedôvodne zasiahli do jej práva na výživné, ktoré jej podľa jej slov priznáva § 71 ods. 1 zákona o rodine a na ktoré mala na základe vykonaného dokazovania tak pred súdom prvého stupňa, ako aj pred súdom druhého stupňa právny nárok.

4. Sťažovateľka navrhla vydať tento nález:

„Základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd boli porušené rozsudkom Okresného súdu Bratislava IV z 22. septembra 2011 pod č. k. 23C 21/2011-484 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 24. októbra 2012 pod č. k. 4Co 40/2012-642.

Rozsudok Okresného súdu Bratislava IV z 22. septembra 2011 pod č. k. 23C 21/2011-484 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Bratislave z 24. októbra 2012 pod č. k. 4 Co 40/2012-642 sa zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu Bratislava IV na ďalšie konanie.

Okresný súd Bratislava IV a Krajský súd v Bratislave sú povinní sťažovateľke uhradiť trovy konania do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú

Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

6. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť vtedy, ak namietaným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať tú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (porov. napr. I. ÚS 105/06, II. ÚS 66/2011, III. ÚS 155/09, IV. ÚS 35/02).

III.

A. K namietanému porušeniu ústavných práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom okresného súdu

7. Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných

súdov je ústavou založená primárne („ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“), z čoho vyplýva, že ústavný súd uplatňuje svoju právomoc poskytovať ochranu ústavným právam sťažovateľov pri namietaní ich porušenia len subsidiárne.

7.1 Podľa princípu subsidiarity ústavný súd poskytuje ochranu základným právam a slobodám iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri skúmaní podmienok konania o sťažnosti riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je ochrana základných práv a slobôd poskytovaná ústavným súdom prostredníctvom ústavou a zákonom o ústavnom súde upraveného konania o sťažnosti subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (porov. II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09). Ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť (porov. I. ÚS 20/02, III. ÚS 152/03).

7.2 Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľka využila svoje právo podať proti napadnutému rozsudku okresného súdu odvolanie, o ktorom bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd. Právomoc krajského súdu rozhodnúť o odvolaní sťažovateľky v danom prípade vylučuje možnosť ústavného súdu uplatniť svoju právomoc proti napadnutému rozsudku okresného súdu. Vzhľadom na túto skutočnosť ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku svojej právomoci.

B. K zachovaniu lehoty na podanie sťažnosti ústavnému súdu proti napadnutému rozsudku krajského súdu

8. Z priložených príloh vyplýva, že napadnutý rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 13. decembra 2012. Voči napadnutému rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka dovolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 6 Cdo 114/2013

z 23. apríla 2014, ktoré bolo sťažovateľke doručené 13. júna 2014. Sťažnosť ústavnému súdu bola podaná 13. augusta 2014 (podaná na poštovú prepravu).

8.1 Ústavný súd, zdôrazňujúc právny názor, ktorý opakovane vo svojej judikatúre vyslovil [akcentujúc pritom závery rozsudku Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská v. Česká republika, sťažnosť č. 46129/99, najmä jeho body 51, 53, 54], podľa ktorého, majúc na zreteli účel základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy v prípade procesného rozhodnutia najvyššieho súdu o dovolaní, bude sťažovateľovi lehota na podanie sťažnosti ústavnému súdu považovaná za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu krajského súdu (porov. napr. III. ÚS 114/2010, I. ÚS 165/2010), uzatvára, že považuje lehotu na podanie sťažnosti podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde proti napadnutému rozsudku krajského súdu za zachovanú.

8.2 Nad rámec už uvedeného ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že vo viacerých svojich doterajších rozhodnutiach v súvislosti so záverom o začatí plynutia lehoty podľa § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde až po doručení rozhodnutia o mimoriadnom opravnom prostriedku (dovolaní) nielen vo vzťahu k rozhodnutiu dovolacieho súdu, ale aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu (spravidla ide o rozhodnutie odvolacieho súdu), vychádzajúc z doslovného znenia zákona o ústavnom súde, vyslovil, že tento záver bude akceptovať len vtedy, ak sťažovateľ podá súčasne sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy nielen proti právoplatnému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ale aj proti rozhodnutiu o dovolaní, ktoré dovolací súd odmietol ako neprípustné (m. m. III. ÚS 34/2012, III. ÚS 543/2012, IV. ÚS 318/2013, II. ÚS 505/2014). Rigorózne uplatnenie tejto požiadavky by v prípade sťažovateľky založilo dôvod na odmietnutie tejto časti jeho sťažnosti z dôvodu, že bola podaná oneskorene. Vychádzajúc z konkrétnych okolností posudzovanej veci a uprednostňujúc materiálny prístup k ochrane ústavnosti, ústavný súd akceptoval vo veci sťažovateľky zachovanie lehoty na podanie sťažnosti proti napadnutému rozsudku krajského súdu aj napriek tomu, že sťažovateľka nenapadla rozhodnutie dovolacieho súdu.

C. K namietanému porušeniu ústavných práv sťažovateľky napadnutým rozsudkom krajského súdu

9. Predmetom sťažnosti je námietka sťažovateľky, že napadnutý rozsudok krajského súdu nie je jasne a zrozumiteľne zdôvodnený ani po skutkovej a ani po právnej stránke, odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu je tým podľa presvedčenia sťažovateľky rozporuplné, vzájomne si skutkovo a aj právne protirečivé, čím spôsobuje právnu neistotu sťažovateľky.

C.1 Všeobecne k označeným ústavne garantovaným právam

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o akomkoľvek trestnom čine, z ktorého je obvinený.

10.1 Pri rozhodovaní orgánov verejnej moci (t. j. aj súdov) o právach a povinnostiach fyzických osôb a právnických osôb v konkrétnom právom upravenom procese je nevyhnutné akcentovať princípy demokratického právneho štátu formujúce každé konanie. Tieto princípy nachádzame v ústave v čl. 46 a nasl. (právo na súdnu a inú právnu ochranu), ako aj v čl. 6 ods. 1 dohovoru (právo na spravodlivý proces).

10.2 Článok 46 ods. 1 ústavy je primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany, a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v čl. 46 až čl. 50 ústavy (I. ÚS 117/05).

10.3 Podľa stálej judikatúry ústavného súdu je účelom práva na súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj práva na spravodlivý proces (čl. 6 ods. 1 dohovoru) zaručiť každému prístup k súdu, čomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu viazaného procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi, dodržiavanie ktorých je garanciou práva na súdnu ochranu, vo veci konať a rozhodnúť (II. ÚS 88/01).

10.4 Súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníka konania, je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (porov. v tomto zmysle IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, IV. ÚS 340/04, III. ÚS 32/07), najmä s ustanovením § 157 ods. 2 OSP, v ktorom sú upravené náležitosti odôvodnenia.

10.5 Inak povedané, povinnosť súdu v rámci riadneho procesného postupu (t. j. v zmysle procesnoprávných predpisov) zistiť správne a v dostatočnom rozsahu skutkový stav v nimi rozhodovanej veci (bez ohľadu na jej prípadnú náročnosť) a s tým spojená povinnosť riadne odôvodniť svoje rozhodnutie, obe vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy, sú jedny zo základných znakov ústavne aprobovaného postupu súdu a ochranou účastníkov konania pred svojvôľou súdu.

10.6 Súčasťou procesných záruk spravodlivého rozhodnutia, resp. minimálnych garancií procesnej povahy je, ako už bolo uvedené, taktiež právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany a z ktorého musí byť bez ohľadu na to, či sa odvolací (prípadne dovolací) súd stotožní a inkorporuje odôvodnenie rozhodnutí inštančne nižších súdov, zrejme, že sa zaoberal a vyjadril k esenciálnym otázkam vzťahujúcim sa na ním prejednávanú vec a neuspokojil sa bez ďalšieho so závermi inštančne nižších súdov (pozri napr. *Helle v. Fínsko*, č. 20772/92, rozsudok ESĽP z 19. 12. 1997, bod 60; *Rajkovič v. Chorvátsko*, č. 50943/99, rozhodnutie ESĽP z 3. 5. 2001, bod 2).

10.7 Rozhodnutie všeobecného súdu musí obsahovať dostatok skutkových a právnych záverov, pričom tieto závery nesmú byť svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené.

C.2 Všeobecne k vyživovacej povinnosti medzi manželmi

11. Vyživovacia povinnosť medzi manželmi je tradične vnímaná ako odraz socio-ekonomickej funkcie rodiny a manželského, resp. rodinného spoločenstva. Vyživovaciú povinnosť medzi manželmi je potrebné zasadiť do širšieho rámca osobno-majetkových práv a povinností, ktoré tvoria vo svojom súhrne vlastný obsah manželstva. Špecifický charakter tejto povinnosti vyplýva priamo z ekonomických a sociálnych funkcií manželstva ako spoločensky i právne inštitucionalizovaného spolužitia [pozri Švestka, J. – Dvořák, J. – Fiala, J. – Zuklínová, M. a kol. Občanský zákoník. Komentář. Svazek II (§ 655 až 975). Praha: Wolters Kluwer, 2014; citované podľa el. verzie ASPI, § 697].

11.1 Inštitút manželského výživného poznal už zákon č. 94/1963 Zb. o rodine (ďalej len „zákon č. 94/1963 Zb.“), a to od samého počiatku jeho účinnosti k 1. aprílu 1964. Konkrétne § 91 zákona č. 94/1963 Zb. upravoval, že manželia majú vzájomnú vyživovaciú povinnosť (ods. 1). Ďalej ustanovoval, že (i) ak neplní jeden z manželov túto povinnosť, súd na návrh niektorého z nich určí jej rozsah, pričom prihliadne na starostlivosť o spoločnú domácnosť (ods. 2 prvá veta), a že (ii) rozsah vyživovacej povinnosti určí tak, aby hmotná a kultúrna úroveň oboch manželov bola zásadne rovnaká (ods. 2 druhá veta). V poslednom odseku § 91 zákona č. 94/1963 Zb. bolo reglementované pravidlo, že táto vyživovacia povinnosť predchádza vyživovaciú povinnosť detí (ods. 3).

11.2 Manželské výživné je upravené aj v novom zákone o rodine (ktorým došlo k zrušeniu zákona č. 94/1963 Zb.), konkrétne v § 71.

11.3 Podľa § 71 ods. 1 zákona o rodine manželia majú vzájomnú vyživovaciú povinnosť. Ak jeden z manželov túto povinnosť neplní, súd na návrh niektorého z nich určí jej rozsah tak, aby životná úroveň oboch manželov bola v zásade rovnaká. Pri rozhodovaní o určení rozsahu vyživovacej povinnosti súd prihliadne na starostlivosť o domácnosť.

Podľa § 71 ods. 2 zákona o rodine vyživovacia povinnosť medzi manželmi predchádza vyživovaciú povinnosť detí voči rodičom.

11.4 Právna teória k manželskému výživnému upravenému v § 71 zákona o rodine uvádza tieto závery:

- zo zásady rovnakej životnej úrovne manželov vyplýva, že nemusí byť splnená podmienka odkázanosti, ako to je pri vyživovacej povinnosti detí k rodičom, resp. vyživovacej povinnosti medzi ostatnými príbuznými. Prostredníctvom tohto inštitútu sa teda okrem uspokojenia osobných potrieb sleduje aj naplnenie požadovaného zákonného charakteru inštitútu manželstva z majetkového hľadiska. Uplatňovanie výživného medzi manželmi je preto možné aj v prípadoch, keď sú napríklad obaja manželia zárobkovo činní, schopní zabezpečiť svoje osobné potreby, v dôsledku oddeleného hospodárenia však vznikla disproporcía v ich celkovej životnej úrovni;

- pojem „v zásade“ rovnaká životná úroveň obidvoch manželov znamená, že nejde o mechanickú rovnosť v majetkovej oblasti v zmysle rovnakého množstva peňazí. Treba vziať do úvahy osobitosti vyplývajúce z osobných, pracovných, zdravotných a iných špecifik týkajúcich sa jednotlivých manželov. Zhodnotiť treba namáhavosť práce vykonávanej manželom, od ktorého sa výživné požaduje, v prípade niektorých povolání sú nevyhnutné náklady na reprezentáciu, vytvorenie a udržanie klientely, u iných takéto výdavky neprichádzajú do úvahy. So zabezpečením vyššieho príjmu na základe značne náročného vypätia síl, resp. sťažených okolností, môže byť spojená aj potreba vynaloženia vyšších prostriedkov napríklad na regeneráciu. Rozdielne potreby a náklady preto môžu vyplývať aj zo zdravotného stavu, stravovania, ošatenia, spôsobu života a pod. Uvedené ustanovenie bude naplnené, pokiaľ manželia budú mať približne rovnakú možnosť zabezpečovať si svoje základné potreby s prihliadnutím na uvedené osobitosti;

- zákon súdu ukladá povinnosť obligatórne prihliadať na starostlivosť o domácnosť, pričom už nehovorí o spoločnej domácnosti, na základe čoho možno hodnotiť aj prípady oddeleného žitia v prípade starostlivosti o dieťa. Výkon starostlivosti o domácnosť je naplnením zmyslu zákona o rodine, vytvára priaznivé prostredie pre rast detí, druhému manželovi umožňuje venovať sa svojmu osobnostnému rastu a povolaniu. Zákon tejto činnosti správne priznáva finančné ohodnotenie, resp. ho posudzuje ako materiálny ekvivalent peňažného plnenia zo strany druhého manžela; až po jeho posúdení možno porovnávať životnú úroveň manželov. Súčasne je vyjadrením záverov aplikačnej praxe o možnosti plnenia vyživovacej povinnosti aj formou naturálneho plnenia. Aj takýmto

spôsobom sa manžel podieľa na majetkovom postavení rodiny, a to podľa svojich schopností a možností, bez ohľadu na to, či sú rozdielne v porovnaní s druhým manželom (napr. v prípade choroby, nemožnosti nájsť pracovné uplatnenie). Tým nie je dotknutá požiadavka v zásade rovnakej životnej úrovne (pozri Horváth, E. – Varga, E. Zákon o rodine. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2007; citované podľa el. verzie ASPI, stav k 1. 1. 2014, § 71).

C.3 Závery vo veci samej

12. Úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti bolo posúdiť, či odôvodnenie napadnutého rozsudku krajského súdu signalizuje potenciálnu arbitrárnosť v interpretácii a aplikácii príslušných právnych noriem na vec sťažovateľky a s tým spojené možné porušenie označených ústavných práv sťažovateľky, alebo naopak, či vzhľadom na odôvodnenie a právne závery krajského súdu v ňom uvedené je sťažnosť zjavne neopodstatnená a ani po jej prijatí na ďalšie konanie by nebolo možné konštatovať porušenie označených ústavných práv napadnutým rozsudkom krajského súdu.

13. Posudzujúc procesný postup krajského súdu v konaní o odvolaní sťažovateľky, ústavný súd konštatuje, že krajský súd vo veci sťažovateľkinho odvolania konal zákonom predpísaným procesným postupom (§ 211 a nasl. OSP). Postup krajského súdu plne korešpondoval so zákonnými požiadavkami kladenými na postup odvolacieho súdu a požiadavkami kladenými ústavou a dohovorom na procesný postup všeobecného súdu.

13.1 Z formálneho hľadiska nemožno napadnutému rozsudku krajského súdu pre účely posudzovania dodržania dikcie čl. 46 ústavy, ako aj čl. 6 ods. 1 dohovoru nič vytknúť. Napadnutý rozsudok krajského súdu spĺňa požiadavky vyplývajúce z príslušnej zákonnej reglementácie formálnej kvality rozhodnutia odvolacieho súdu tejto procesnej formy.

13.2 Čo sa týka skutkových a právnych záverov, a teda aj interpretácie a aplikácie ustanovení zákona o rodine odvolacím súdom a aj odôvodnenia napadnutého rozsudku krajského súdu, ústavný súd uzatvára, že pri predbežnom prerokovaní sťažnosti nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého rozsudku krajského súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo ich arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti.

Krajský súd nijako nevybočil z medzí určených čl. 46 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Krajský súd ústavne akceptovateľným spôsobom odôvodnil skutkové zistenia a svoj právny názor, aplikoval a interpretoval príslušné právne normy zákona o rodine v súlade s ich znením, obsahom i duchom.

13.3 Krajský súd zároveň odpovedal na ťažiskové otázky dôležité pre spravodlivé rozhodnutie veci, vychádzal z teoretických koncepcií a východísk vlastných inštitútu manželského výživného a správne poukázal, že *«Pojem „v zásade“ rovnaká životná úroveň obidvoch manželov znamená, že nejde o mechanickú rovnosť v majetkovej oblasti v zmysle rovnakého množstva finančných prostriedkov. Treba vziať do úvahy osobitosti vyplývajúce z osobných, pracovných, zdravotných a iných špecifik týkajúcich sa každého z manželov, spôsobu ich života. Zhodnotiť treba aj namáhavosť práce vykonávanej manželom, od ktorého sa výživné požaduje, v prípade niektorých povolání sú aj určité náklady na reprezentáciu, vytvorenie a udržanie klientely, zabezpečenie vyššieho príjmu na základe značne náročného vypätia síl, resp. sťažených okolností, s čím môže byť spojená aj potreba vynaloženia vyšších prostriedkov napr. na regeneráciu. Zákon súdu ukladá povinnosť obligatórne prihliadať na starostlivosť o domácnosť, na základe čoho možno hodnotiť aj prípady oddeleného žitia v prípade starostlivosti o deti. Výkon starostlivosti o domácnosť, deti je naplnením zmyslu Zákona o rodine, ktorý jej priznáva finančné ohodnotenie, resp. ho posudzuje ako materiálny ekvivalent peňažného plnenia zo strany druhého manžela a až po jeho posúdení možno porovnávať životnú úroveň manželov. Pre záver o životnej úrovni manželov sú preto rozhodujúce nielen ich osobné, príjmové, majetkové pomery, výdavky a osobná starostlivosť o domácnosť, neplnenie si vyživovacej povinnosti.»*

13.4 Na tomto základe krajský súd následne, aplikujúc teoretické východiská v spojitosti so skutkovým stavom ustáleným v prerokúvanej veci, vyslovil právny názor, že: *„Z vykonaného dokazovania bolo nepochybne preukázané, že starostlivosť o domácnosť, vrátane starostlivosti o deti je na odporcovi, ktorý zabezpečoval a zabezpečuje náklady spojené nielen s domácnosťou, ale aj starostlivosťou o deti, ktoré s ním žijú v spoločnej domácnosti v rodinnom dome účastníkov a podieľal sa a podieľa aj naďalej na nákladoch spojených s užívaním bytu navrhovateľkou. Pokiaľ navrhovateľka poukazovala na to, že odporca žije nákladnejším spôsobom života a chodí na dovolenky, na tieto chodí aj s ich*

spoločnými maloletými deťmi a zvýšené výdavky súvisia aj s jeho charakterom práce. ... Pokiaľ ide o majetkové pomery, rodinný dom, v ktorom býva odporca s deťmi účastníkov a 3-izbový byt, v ktorom býva navrhovateľka sú v BSM účastníkov, takže námietka navrhovateľky, že rodinný dom je väčšej hodnoty ako 3-izbový byt je v prípade tohto konania právne irelevantná. Navyše v rodinnom dome býva odporca s ich maloletými deťmi, ktoré majú okrem iných potrieb zo strany odporcu zabezpečenú v dome aj potrebu bývania.“ Tieto právne závery nie sú vzhľadom na (i) teoretické východiská a princípy vlastné inštitútu manželského výživného, (ii) dokázaný skutkový stav (t. j. finančnú situáciu manželov a najmä zabezpečovanie starostlivosti o domácnosť a deti, uhrádzanie nákladov manželom sťažovateľky) a (iii) potrebu odpovedať na ťažiskové premenné v konkrétnej veci arbitrárne alebo ústavne neudržateľné.

14. Závery krajského súdu a ich odôvodnenie, ako aj postup krajského súdu v odvolacom konaní je teda nutné považovať za výraz autonómneho súdneho rozhodovania, do ktorého ústavný súd nie je oprávnený v tomto prípade zasahovať. Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. marca 2016